

Michal Slanička

MOTÝL

Historický detektívny román

Predpekľie

Predpeklie

Predpeklie

Michal Slanička

VYDAVATELSTVO MOTÝL

PREDPEKLIE

Copyright © Michal Slanička, 2023

Zodpovedná redaktorka: Anetta Letková

Grafická úprava © Zuzana Ondrovičová

Foto na obálke © Ashley Lebedev/Trevillion Images

Predsádky: Anelina/Shutterstock, psvrusso, LiliGraphie, neirfy, Donna/Stock.adobe

Vydalo: Vydavateľstvo Motýl, s. r. o.

www.vydavatelstvomotyl.sk

Vydanie prvé. Rok vydania 2023

Tlač: TBB, a. s., Banská Bystrica, Slovensko

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, ani nijakými prostriedkami bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN: 978-80-8164-352-1

„Podvod je vždy pravdepodobnejší ako zázrak.“
David Hume, filozof

OBSAH

FAKTY.....	9
PROLÓG.....	11
1. NÁVRAT Z AMERIKY	30
2. LUHÁRSKE OKOLKY	39
✦ <i>Robertova modlitba</i>	50
3. VEČIEROK POD ŽIAROVKAMI	53
4. TANEC NA HROBOCH	65
5. ŽIVÉ FAKLE	71
6. BOŽIE BUNTÁCIE	83
✦ <i>Žofina modlitba</i>	92
7. JULIANA, ŽOFIA, HANA	95
8. SAMOZVANCI	103
9. SANGUIS SAINT JOSEPHUS	113
10. SUCHOTÁRKA	122
11. NAVŽDY ŽIVÝ NEBOŽTÍK	132
12. PACH SMRTI	142
13. PRÓBA NEPOŠKVRNENOSTI	151
✦ <i>Julianina modlitba</i>	161
14. ČIERNA VRANA	163
15. KRISTOVE RANY	174

16. NEROZVIAZATELNÁ ZMLUVA	189
17. KVETA A VOJTECH	201
✧ <i>Florencina modlitba</i>	210
18. SMRTIACI PRSTEŇ	213
✧ <i>Hanina modlitba</i>	227
19. TIEŇ MINULOSTI	228
20. NOVINÁRSKE OKEUKY	241
✧ <i>Trangusova modlitba</i>	251
21. ČREPY PRINÁŠAJÚ ŠŤASTIE	255
22. BOŽÍ SÚD	272
23. NA VEČNOSŤ ZVEČNENÍ	281
✧ <i>Dominikova modlitba</i>	293
24. HLAVOLAM	296
EPILÓG	309
FAKTY	325
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	327

FAKTY

Všetky medicínske, technické a chemické postupy spomínané v knihe sú pravdivé.

V rokoch 1880 až 1898 odišlo do Spojených štátov amerických približne stotisíc obyvateľov Slovenska.

Ešte na začiatku dvadsiateho storočia mnohí na základe výkladov Biblie verili, že Zem vznikla stvorením pred šesťtisíc rokmi.

Veda založená na dôkazoch a ich overovaní nemôže uznať akýkoľvek zázrak. V opačnom prípade by prestala byť vedou. Budúce vedecké poznatky môžu dnes z pohľadu vedy nevyvetliteľnú vec ozrejmiť.

PROLÓG

Rok 1887

Nemať oči zaliate slzami, Kveta Šamajová by skutočno okolo seba vnímala ešte pluhavejšie.

Svoj svadobný deň si rozhodne predstavovala inak!

Z vône svadobných koláčov sa jej dvíhal žalúdok. Cítila v ňom chlad nervozity a strachu. Túžila zavrieť oči, zhlboka sa nadýchnuť a prebrať sa do sveta, v ktorom má pred utrpením prednosť život v láske.

Nedokázala to.

Plytké nádychy jej rozum oberali o silu. Srdce divoko pum-povalo tieseň do celého Kvetinho tela.

Len sedela a plakala.

„Nerumázgaj!“ neústupčivo ohriakla dcéru matka. „Len všetko robíš horším, ako je. Tvoj plač nič nezmení. Nič!“

Akoby slová naoko tvrdej mamy okolo Kvety ani len neprešli.

Nevidela, nepočula.

Ťažké viečka nedovolili jej očiam blúdiť po izbe, v ktorej dedinské tetky chystali všetko potrebné. Pohľad na čokoľvek v nej násobil utrpenie z dnešného dňa.

Nedokázala sa pozeráť na svadobnú sukňu, oplecko a lajblík, ktoré si povyšivala sama. Teraz bolestivé pichnutia necítili jej prsty, ale srdce a spánky. *Najradšej by som sa tam zavesila*

ja, pichol ju posledný pohľad na svadobné šaty visiace z krovu miestnosti. Od toho okamihu radšej tupo chmúrila do zeme.

„Kvetka, zberaj sa. O chvíľu pôjdeme do Jánovho domu,“ oznámila o niečo prívetivejšie mladuchina mať.

Matkin hlas Kveta počula, jej žiaľ ho však nepustil bližšie, a tak ďalej bez pohybu sedela. Obrysy tetiek okolo nej stále niečo prenášali. Z komory na stôl, zo stola na pec, z pece cez okno na dvor a z dvora späť do komory.

„Zíde sa celá dedina,“ odpovedala stará Šamajka vždy, keď sa jej niektorá z pomocníc spýtala, či môže načať ďalšiu kopu vajec, zakrojiť ďalší falat slaniny či načať ďalší džbánik masla. „Nikto nebude ani hladný, ani smädný.“ Vždy bola rázna, teraz však chcela plakať so svojou dcérou. Nemohla si to však dovoliť, pretože vedela, že by jej svojimi slzami ešte viac ublížila.

„Dcéрка, počuješ ma?!“ prebral mladé dievča z otupenosti matkin hlas. „Je čas. Musíme ísť,“ oznámila mama Šamajová najláskavejšie, ako vedela.

Kveta bez slova vstala a bez rozmyslu svoje ruky zavesila medzi dve najbližšie ženy. V ich zovretí aspoň jej nohy cítili väčšiu istotu.

Z každého drobného kroku bolo cítiť, že sa sprievod žien k Janovmu domu nenáhlil. Akoby na všetky dosadla ťažoba z toho, čo Kvetu už na druhý deň čaká.

Už z diaľky bolo zrejmé, že za oknami novej drevenice je rušnejšie ako v tých, ktoré stáli roztrúsené po dedine už roky. V jej bezprostrednej blízkosti sa z tmy vynárali postavy, aby sa v nej o pár krokov ďalej zas stratili.

„Nie si prvá a nebudeš ani posledná,“ vydýchla si pred brámkou stará Šamajka, akoby jej slová mali zmierniť Kvetino utrpenie.

Zronená mladucha našťastie nič nepočula. Keby áno, možno by sa na svoju matku urazila...

„A teraz *Jarmark!*“ vykrikol názov ďalšej hry ktorými z mládencov zabávajúcích sa v žiare sviečok a petrolejok v Jánovej izbe, hneď ako do nej so sklonenou hlavou cez nevelké dvere vstúpila posledná zo žien. „Začni, Juro!“ vyzval jedného zo svojich kumpánov.

„Musím uznať, pekné ovečky pritiahli gazdovi do košiara,“ pochvalne hodil očkom na prichádzajúce ženy Juraj. „Radšej by som si kúpil jarku,“ zadíval sa na najmladšie dievčatá v miestnosti, aby vzápätí skrútil reč na zrelšie ženy: „I keď pozerám, že tento rok sú aj bahničky urastené. Vyberám si túto,“ ukázal prstom na jedno z dievčat, ktoré si v okamihu pritiahol do svojho náručia.

Najmä muži s obdivom zahučali. Ženy sa zasmiali. Nie však schuti.

„Gazda Štefan, a ty nič nenakúpiš?“ spokojne sa uškrnul v naručí so svojím dievčaťom Juraj.

„Čože by som nenakúpil?!“ ozval sa mládenec, na ktorom bolo, aby pokračoval v hre. „Ja však nebudem ctené spoločenstvo zdržiavať svojou priberčivosťou a rovno poviem, že kupujem túto ovečku,“ dopovedal mladík a po dvoch skokoch zvieral v objatí svoju milú.

Až vtedy Kveta zbadala Janka. Dovtedy bol ukrytý za nevelkým šorom chlapov. *Janko!* zaradovalo sa jej vnútro. Pohľad na upravenú tvár jej milého začal zaostrovať jej vnímanie. *Janko, vstávaj! Prečo tu len tak ležiš, keď sa všetci chystajú na...* Kvetina myšlienka uviazla medzi pokrikujúcimi mládencami a smejúcimi sa dievčatami. ... *tvoj pohreb!*

„Ja si vyberám Kvetku,“ vstúpil mladej Šamajovej do zdese-
nia jeden z mládencov.

„Tú kúpiť nemôžeš,“ ozval sa podľa pravidiel hry ďalší, aby vzápätí všetko uviedol na pravú mieru: „Ju už prisľúbili Jankovi.“

Dievčatá spolu so ženami zakvílili tlmenými hlasmi.

„Slzy si šetríte na zajtra,“ ohriakol ich Juro. „Hádam nechcete, aby sme nebožtíka odprevadili na druhý svet smutného?!“ vytkol im presne tak, ako sa patrilo. „Jankova duša ešte neodišla, a preto ju musíme rozveseliť ďalšou hrou.“

„Zahráme sa na *Deda*,“ navrhol Štefan a bez toho, aby čakal na odsúhlasenie, stiahol k sebe dievča, ktoré mal na dosah ruky, a mrzko si ho pritisol chrbtom k sebe. „Niečo sa začína a niečo sa končí. Smrť môže byť začiatkom nového života,“ líškal sa poza uško vo vlastnom zovretí uväznenej dievke. Jeho rytmické prirážanie panvy o jej zadok bolo umocňované zámerným ochkaním rozjareného spoločenstva. Aj keď jej naoko vyhrnutá sukňa sotva odhalila kolená, na najmladších výjav znázorňujúci sex pôsobil veľmi dráždivo.

„Prestaňte,“ ticho zašomrala Kveta. V hurhaji zabávajúcich sa hostí by sa jej hlas stratil, aj keby svoj apel zakričala.

Všetko, čomu sa prizerala, sa jej zdalo nepatričné.

Neúctivé k Jánovi.

Urážlivé voči smrti aj životu, ktorý akoby ani na chvíľu nezľavil zo svojho chvatu.

Potupné pre ňu samu. Akoby nik z nich nemal úctu k budúcnosti, ktorou bude musieť kráčať bez svojho milovaného Jána.

Byť v Jánovom dome sa stalo pre Kvetu utrpením. Cítila, že tam nepatrí. Už to nebol priestor zaplnený ich láskou, ale škodoradostnou smrťou, ktorá sa na ňu škerila cez rozjarené tváre ľudí, v ktorých prestala vidieť najbližších.

Zdalo sa, že jej náhly odchod si nikto nevšimol.

„Už nemáte gazdu,“ plačlivo oznámila Kveta zvieratám, keď vbehla do maštale. Nemať v rukách sviečku, ktorú jej bohvieкто ešte v dome vtisol do rúk, len s ťažkosťou by videla pohľady koňa, kravy a dvoch ovečiek. Mlčali a to jej robilo dobre. Za ostatné dni si toho vypočula už viac ako dosť. Potrebovala ticho.

Ticho, v ktorom by sa ukryla pred ďalšími správami, ktoré by všetko zlé obrátili na ešte horšie. Bola presvedčená, že zvery jej svojimi mŕkvmi pohľadmi vyjadrovali sústrasť a pochopenie.

Ako si mám zajtra obliecť svadobné šaty? Viac by mi pristala slučka okolo krku ako parta na hlave! Nezvládne to, nezvládnem, horekovala v duchu.

„Kvetka, tu si?“ ozvalo sa cez nezasklené neveľké okno maštalky.

Vedela, že ani rýchle sfúknutie sviečky by jej nepomohlo. Jej mihotavá žiara ju prezradila.

„Kvetka, tak veľmi by som ti chcela ulahčiť tvoj bôľ. Zajtra musíš byť silná. A potom to bude každým dňom ľahšie a ľahšie,“ prehovorila k svojej dcére stará Šamajová.

„Musím...“ vydýchla Kveta, hneď ako ju jej matka objala, „... ale ja to nedokážem, mamička.“

„Dcéra, nielen zajtra, ale vždy tu budem pre teba. Vždy. Musíš na to myslieť, keď ti bude najhoršie.“

„Musím...“ zastonalo utrápené dievča. „Čo so mnou bude bez Janka?“

„Aj keď máš teraz pocit, že ti život ublížil najviac, ako mohol, dni budú plynúť ďalej,“ uvážlivo volila slová stará Šamajka. Na jazyku mala aj iné chlácholky. Z úcty k dcére si však doň zahryzla. Aj keď chcela, deň pred pohrebom snúbenca ju

nemohla utešovať vidinou nového mládenca, ktorého jej osud určite privedie do cesty do pár mesiacov. Uvedomovala si, že by to bolo neúctivé k všetkému, čo Kvetka s Jankom prežili a plánovali prežiť počas spoločného života.

„Nechcem tu byť,“ fňukla Kveta.

„No patrí sa, aby jeho nevesta...“

„Mamička, nechcem!“ zagánila osudom skúšaná dievka.

„Musíš. Veď ten dom postavil pre vás. Sama si sem taniere a krčahy vyberala. Už sa čakalo len na svadbu, aby sme sem tvoju výbavu previezli a mohli ste tu bývať spoločne.“

„O niekoľko dní budete hotovať aj môj pohreb, mamička. Pukne mi srdce. Ani len smútiť v pokoji mi nedovolia. Nemôžem sa tam vrátiť,“ zajakávala sa s gučou v hrdle Kveta. „Prečo to robia? Prečo?“

„Lebo sa to tak patrí,“ odpovedala s láskavou výčitkou mať.

„Prečo sa patrí brať ohľad na všetkých, len nie na tých, ktorí sú zasiahnutí najviac?“

„Nebožtík nemôže odísť smutný. Musíme ho rozveseliť. Veď by sa mohol vrátiť!“ stíšila hlas matka a prestrašene skontrolovala všetky kúty maštale.

„Keby sa Janko vrátil...“

„Nerúhaj sa,“ nedovolila dopovedať Šamajka dcére. „Ešte pred pol rokom ti nočné hry pri mŕtvom nerobili problém.“

Kveta zostala ticho. Spomenula si, ako si ju vybral Janko na *Jarmarku* pri nebožke strynej. Vtedy jej láska nedovolila vnímať nič neblahé a bezúsmevné okolo seba. Videla iba svojho Janka, ktorého rukám s pýchou dopriala, aby ju majetnícky pred všetkými oblápal. Veď tie isté ruky zhotovili nové lavičky do kostola a postavili dom, ktorý sa po svadbe mal stať ich spoločným.

„Tak vidíš,“ vstúpila do Kvetkiných myšlienok mama.

„Lenže starý človek umrieť musí...“ hľadalo vysvetlenie usmoklené dievča. „Nebolo staršej ženy v dedine ako stryná. Janko bol taký mladý. Mal celý život pred sebou.“

„A ty ho ešte stále máš, Kvetka. Ver mi,“ snažila sa ju upokojiť matka.

Na druhý deň sa hneď ráno začali v dome Šamajovcov schádzať ľudia. Ešte kým stará Šamajka stihla každého usadiť na laviciach a stoličkách okolo stola, starý Šamaj ich privítal štamperlíkom slivovice.

Kto by nevedel, že všetci sa zišli preto, aby odprevadili Jána na jeho poslednej ceste, myslel by si, že ho čaká svadba so všetkým, čo k nej patrí. S pohostením, páleným, vínom aj pivom, hudbou, hosťami v slávnostnom oblečení, nevestou aj so ženíchom.

Len toho nehotovali na svadbu, ale na pohreb.

Oblek, v ktorom mal pred Bohom sľúbiť svojej milovanej Kvetke lásku a oddanosť až za hrob, mu bol akoby o niečo väčší.

Pred Bohom svoj sľub vyrieť nestihol.

Pred Kvetkou tak urobil už veľakrát.

Ani jeden nemohol tušiť, že ich svetská láska bude taká krátka. Spoločné sny o spokojnom živote, toľkých deťoch, koľké by pán Boh doprial, a bezstarostnej starobe medzi krdľom vnúčať nikdy nepremenia na skutočnosť.

Kveta sa na Jánovo mŕtve telo nedokázala pozrieť ani len kútikom oka. Chcela si zapamätať jeho široký úsmev, ktorým ju vždy vítal, našpúlené pery, ktorým vždy, keď bola príležitosť, dovolila okúsiť o niečo viac zo svojho tela, obočie, ktoré vždy

dvíhal, keď bol sústredený na svoju prácu, a pohľad, v ktorom sa zrkadlila všetka vysnívaná budúcnosť.

Keď sa predná družica priblížila ku Kvete so svadobnou partou, chcela po nej poskákať kúštičkom masti vyblýskanými čiernymi čižmami. Pod jej honosnou farchou sa mladuchina hlava ešte viac ohla k zemi.

„Vystri sa!“ napomenula ju mama.

Kveta sa nemusela tváriť, že ju nepočuje.

Nepočula ani nevidela. Jej zmysly akoby odmietali násobiť jej utrpenie.

„V mene Otca i Syna i Ducha svätého.“

„Amen.“

Kvetka bola jediná, ktorá sa spolu s vikárom neprežehнала. Bolo v nej len o štipku života viac ako v Jánovi, ktorého posledná cesta na tomto svete sa začala modlitbou. Nepočula vikárove slová, ktorými velebil Jánov krátky pozemský život. Jeho vieru v Boha, zručnosť a prajnosť, ochotu nezištne pomôcť. Našťastie nezachytila ani spomienku na tragédiu, ktorá mu zobrala život. Na čo si pripomínať to, pre čo by aj ona ten svoj najradšej apaticky odovzdala smrti? Už neplakala ani sa nemračila. Jej tvár sa premenila na nehybnú skalú. Nebyť pomaly klipkajúcich viečok, ktoré jej popolavej tvári dodávali aspoň kúsok života, zdalo by sa, že je bábkou vystrúhanou zo zašednutého dreva.

„Odovzdávam ťa Bohu...“ vyriekol slová vikár, ktorými odoberal Jána od jeho rodičov, od jeho rodiny, od jeho Kvetky.

Nevestu neprebudili ani tri údery rakvou o prah domu, ktorými sa začala Jánova posledná cesta.

Len málokto z dedinčanov si pamätal podobný výjav, akému sa prizeral počas Jánovho pohrebu.

Za rakvou komótno sa hompálajúcou na pleciah šiestich urastených mládencov nekráčala perepúť užialených ľudí. Nasledovali ju vyspevujúci mládenci a dievčence, ktorí Jánovo srdce neodovzdávali Bohu, ale Kvete. Každý z nich mal v ruke niečo, čo by nezasväteného len utvrdilo v tom, že sa díva na svadobný sprievod. Za truhlou sa niesol svadobný stromček i svadobná zástava, svadobný koláč i jablko, družbovská palica i pierko a aj malý tanierik, na ktorom neisto cinkali dva prstienky.

Akoby Ján nemal pred sebou súdny deň, ale deň, ktorý sa skončí oddanosťou jedinej žene.

Žene, ktorá bola presvedčená, že s koncom jeho života sa skončil aj jej.

Ako prvý začal Kvete opäť slúžiť sluch. Do nepochopiteľnej súzvučnosti náreku plačiek a spevu ďalšej svadobnej piesne sa začali predierať tupé údery. Také už Kveta počula. A nie raz! *Janko!* Pomyslenie na nikoho iného a na nič iné jej nedokázalo najmno rozfúkať myseľ zahalenú hmlou otupenosti. Spomenula si na jeho ruky, ktoré dokázali rovnako silno búchať po dreve, aby zapadlo na vopred premyslené miesto, ako aj jemne hladiť tie časti tela, kde pokožka ochotne poďakovala zimomriavkami.

Tentoraz však o drevo neudierali Jankove ruky, ale hrudy hliny, ktoré na rozlúčku s nebožtíkom všetci hádzali na veko jeho truhly.

Hneď po sluchu sa jej začal prinavracaať zrak. Až sústredenie, do ktorého vypála všetky zostávajúce sily, jej zaostriilo pohľad na húf nesúrodých dedinčanov.

Jedni oblečení v čiernom krčili tváre ovládnuté smútkom.

Ďalší v prezdobenom sviatočnom odeve dvíhali ruky vysoko nad klobúky a dievčatá s dlaňami zopnutými v páse krútili bokmi vo veselých melódiách zo strany na stranu.

Cítila pevné zovretie svojich rodičov, ktorí ju pod pazuchami stískali o to viac, o čo menej dôverovali jej roztraseným nohám a slabým pleciam.

Toľkú ťarchu nešťastia by neunesol ani ťažný kôň.

Niektorým zrak skákal z očí do očí, iní ho zastretý slzami upierali do jamy, na ktorej dne spočinula Jánova truhla. Jeden pohľad zo všetkých sa nedokázal odtrhnúť od Kvety.

Mladý vikár Vojtech nečakal, že sa bude musieť zhostiť odprevádzania nebohého na druhý svet. Prázdniny v letnom sídle svojich grófskych rodičov plánoval prežiť oddychom, bohumilou zábavou a štúdiom. Veď inak sa na grófskeho syna vo vikárskom rúchu ani nepatrilo. Náhle zhoršenie zdravotného stavu staručkého miestneho farára a prosba o vykonanie pohrebného obradu mladému majstrovi, ktorý daroval kostolu novučičké lavice, jeho plány zmenili.

„Všemohúci Boh povolal z tohto sveta k sebe nášho brata Jána,“ odriekal obradné texty nad hrobom vikár. „Jeho telo ukladáme do hrobu, aby sa vrátilo do zeme, z ktorej bolo vzaté. Kristus, ktorý vstal z mŕtvych, pretvorí raz naše smrteľné telo, aby sa stalo podobným jeho oslávenému telu. Preto odporúčame nášho brata Jána Pánovi, aby ho vzal do svojho pokoja a aby vzkriesil jeho telo, keď príde posledný deň. Modlime sa, ako nás naučil náš Pán: Otče náš, ktorý si na nebesiach, posväť sa meno tvoje, príď kráľovstvo tvoje...“

Vojtech sa len ťažko dokázal pri odriekaní Otčenáša sústrediť. Ešte nikdy nevidel toľko odovzdanosti, žiaľu a krásy, ako sa snúbilo v Kvete.

Na jej tvári, ktorú akoby antický sochár ostro vytesal do sivastého mramoru.

V jej tele, ktoré aj keď sa krútilo pod tiažou nevýslovného trápenia, sa zračila jemná hrdošť, priťahujúca každého chlapa pri sile.

V jej duši, ktorá viac ako po čomkoľvek inom túžila po opätovanej láske.

„Janko!“ skríkla Kveta tak silno, až niektorých prizerajúcich sa trhlo. V jej kriku sa snúbila bolesť so strachom.

Jej srdce sa len veľmi nechotne vypälo do ďalšieho úderu. Akoby aj ono vedelo, že nie je pre koho biť.

„Len si poplač, dušička. Uľaví sa ti.“ Už ani sama Šamajka nerátala, koľkokrát jej vyšlo z úst to, čo sa v takýchto chvíľach patrilo hovoriť.

Kvetke to niekoľkokrát povedala aj na kare, ktorý bol všetkým, len nie pietnou spomienkou na zosnulého. Už nebolo kam položiť ani najmenší štamperlík pálenky.

„Neštrngáme,“ pripomenul ktosi obyčaj. „Štrnganím by sme mohli zobudiť toho, kto sa odobral na večný spánok.“

„Radšej dolož slaniny a klobás na stôl,“ vyzvala dcéru Šamajka. „Aby si nebožtík nemyslel, že ho chceme odbaviť skromnou večerou,“ dopovedala, uvedomujúc si nezmyselnosť svojich slov. „A nezabudni na vodu!“ *Akoby sme mohli dosýta nachovať mŕtveho... Tak sa však už roky rokúce patrí. Urobíme, čo treba,* dumala matka dievčaťa, ktoré sa skôr ako nevestou stihlo stať vdovou.

Stoly sa prehýbali pod ťarchou jedál, ktoré podonášali Jankovi najbližší. V izbe sa miešal vydýchaný spotený vzduch s vôňou praženice, chlebových koláčov, halušiek, pupákov a kohúta, z ktorého jeho mama uvarila polievku.

Veď zomrel muž.

Keby si Pán povolal dievča, zarezala by sa sliepka.

Kedy sa toto všetko skončí? pýtala sa Kveta sama seba.

Si len na začiatku, moja milá, odpovedalo jej ironicky vlastné podvedomie. *Na začiatku bolavého utrpenia.*

Nechcela viac hľadiť na pozostalých, ktorí s každým ďalším štamperlíkom už nezapíjali svoj žiaľ, ale násobili veselie. „Nechaj ma!“ odvrkla Kveta mame, ktorá ju predtým, ako stihla prekročiť prah domu, chytila za ruku. „Stačí, že trpím ja. Nebudem ostatným kaziť zábavu.“

Stará Šamajka dcéru chápala.

„Pôjdem za ňou,“ oznámil vikár Vojtech tónom, ktorému utrúpená matka rada uverila. „Len Pán Boh má pochopenie pre naše utrpenia. Iba on nám dokáže poskytnúť útechu, ktorá nás urobí silnejšími.“

„Pán vikár, robíte pre nás aj to, čo by ste nemuseli. Už len to, že ste zastúpili nášho pána farára, je pre nás požehnaním. Pre našu i Jankovu rodinu,“ v dojatí vyznávala vďaka stará Šamajka.

V maštaľke sa na Kvetku dívalo niekoľko párov nemých očí. V ich pohľadoch sa neleskla pálenka, ale pochopenie.

Bez ľútosti.

Bez zbytočného prísľubu, že onedlho bude lepšie.

Bez falošného záujmu o prežívanie toho, pri čom si každý v duchu povedal: *Chvalabohu, že sa to nestalo mne.*

Zvieratka len boli. So svojou úprimnou radosťou, ktorú v nich vyvolal pohľad na Kvetku. To im stačilo. Viac nepotrebovali. Vedeli, že s ňou väčšinou prišlo aj pohladenie, veselá pieseň a často i chrumkavá mrkva či šťavnatý kaleráb, ktoré si ostatné gazdiné šanovali do nedeľnej polievky.

„Kvetka,“ ozvalo sa z pootvorených dvier maštale vo chvíli, keď jej roztrasená ruka hladila hlavu jalovičky.